

Raadsvoorstel

Raadsvergadering:	04-03-2024
Commissie:	13-02-2024
Agendapunt:	9.
Onderwerp:	Berging vliegtuigwrak Veessen
Afdeling:	ROW
Opsteller:	Projectleider extern W. Blankvoort
Telefoonnummer:	bereikbaar via 0578-699494
E-mailadres	w.blankvoort@heerde.nl
Portefeuille:	O.G. Prinsen
Programma:	Bestuur

De raad besluit om:

1. Over te gaan tot berging van de restanten van een Messerschmitt BF 109 en de vermoedelijke stoffelijke resten van de piloot in Veessen;
2. Een bedrag van € 140.000,-- beschikbaar te stellen om de voorbereidingen voor de berging te starten;
3. Dit bedrag te verwerken bij de Voorjaarsnota 2024/Perspectiefnota 2025-2028 en dit tijdelijk, totdat de vergoeding van het Rijk heeft plaatsgevonden, te dekken uit de algemene reserve;
4. Zodra bekend is wat de kosten zijn van de daadwerkelijke berging via een begrotingswijziging te besluiten om het resterende bedrag eveneens tijdelijk te dekken uit de algemene reserve;
5. Na afronding van de berging een besluit te nemen om het totale bedrag vast te stellen en een beroep te doen op de vergoeding van 100% via de bommenregeling in het gemeentefonds.

Inleiding

Op 30 januari 1944 is een éénpersoons jachtvliegtuig Messerschmitt BF 109 neergestort in/nabij de Hank in Veessen. Een deel van het vliegtuig is in 1951 door een opkoper geruimd. Maar de landelijke Studiegroep Luchtoorlog 1940-1945 (SGLO) verwacht dat tenminste het motorblok met toebehoren nog op de locatie aanwezig is en vermoedelijk ook de stoffelijke resten van de piloot. De naam van de vermoedelijke piloot is bekend en er zijn nabestaanden. De nabestaande waarmee contact is hoopt nog gedurende zijn leven op duidelijkheid.

Op 22 september 2020 is door de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) een handmatige detectie uitgevoerd die de bevindingen van de SGLO over het vliegtuigwrak staakt.

Op 7 april 2021 heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de burgemeester verzocht om tot berging over te gaan. Het verzoek maakt deel uit van het Nationaal Programma berging vliegtuigwrakken met nog vermiste vliegers uit de Tweede Wereldoorlog, dat in 2019 is begonnen en een looptijd heeft van 10 jaar. Dit programma voorziet in de berging en bekostiging van kansrijke bergingslocaties tot 100%, aanvullend op de bestaande 'bommenregeling' in het gemeentefonds met een bekostigingsplafond van 70%. In de eerste plaats om recht te doen aan de wens van nabestaanden van omgekomen bemanningsleden.

Als burgemeester maar ook als college willen wij graag gehoor geven aan het verzoek van de minister.

Beoogd doel

Respectvolle berging van het vliegtuigwrak in Veessen met vermoedelijk de stoffelijke resten van de piloot.

Bevoegdheid / Juridisch kader

De beslissingsbevoegdheid voor het al dan niet laten uitvoeren van bergingen van vliegtuigwrakken en/of stoffelijke resten berust bij het gemeentebestuur. Uw raad ligt daarbij het meest voor de hand omdat u ook moet besluiten om de kosten voor te financieren.

In de verdere uitwerking is de burgemeester beslissingsbevoegd voor de opsporing en ruiming en de commandant van de ruimploeg voor de veiligheid van het personeel. De daadwerkelijke berging geschiedt onder verantwoordelijkheid van de Stafofficier Vliegtuigberging van het Logistiek Centrum Woensdrecht van het Commando Luchtstrijdkrachten.

Eerdere besluitvorming en kaders

Het Nationaal Programma berging vliegtuigwrakken voorziet in vergoeding van de kosten van de daadwerkelijke berging zoals

- projectleiding door de gemeente;
- contracteren van WSCS-OCE gecertificeerde bedrijven (Werkveld specifiek Certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven);
- de begeleiding en de onderzoeken vooraf om de benodigde externe vergunningen aan te vragen en te komen tot bestekken voor aanbesteding;
- kosten voor het gebruik van de grond waarin het wrak zich bevindt en de verwerking van de grond;
- uitvoering van de berging conform het op te stellen Plan van Aanpak.

Eventuele communicatie over of herinnering aan de historische waarde, van de opbrengst van de berging komen voor rekening van de gemeente. Op dit moment zijn daar nog geen plannen voor.

Argumenten

1.1 Gevolg geven aan het verzoek van de minister

In 1951 is, naast verklaringen van omwonenden dat de piloot in het vliegtuig naar beneden is gestort, ook een verklaring van een ander dat de piloot er tevoren met een parachute is uitgesprongen, opgetekend. Dit is voorgelegd aan het hoofd Bestuur en Advisering en plaatsvervangend directeur Bestuur, Financiën en Regio's van het ministerie van BZK, die tevens voorzitter is van de werkgroep die het Nationaal Programma berging vliegtuigwrakken uitvoert. Hij heeft in februari 2023 nogmaals bevestigd dat de vermoedelijke piloot nooit elders is gevonden en dat de berging kansrijk is. Ook heeft hij aangegeven dat het verzoek in april 2021 gedaan is na een zeer zorgvuldige afweging.

Kanttekeningen

1.5 De werkelijke vergoeding van de kosten blijkt na afloop

Uitgangspunt is dat het ministerie alle kosten gaat vergoeden. We toetsen daarom de voorgenomen uitgaven aan de richtlijnen in het Nationaal Programma. Uw raad zal, volgens de regels van het Nationaal Programma berging vliegtuigwrakken, over het af te rekenen bedrag opnieuw een besluit moeten nemen. Als de berging volgens verwachting verloopt, zal dat besluit voor 1 april 2026 moeten worden genomen.

Geld

Wij vragen u de kosten om te komen tot berging van het vliegtuigwrak en het vermoedelijke stoffelijke overschot te voorfinancieren. Het voorstel van € 140.000,-- betreft de kosten van civieltechnische onderzoeken en begeleiding, ecologische en milieutechnische onderzoeken en monitoring, vergunningaanvragen, communicatie en projectleiding maar ook de kostbare dieptedetectie die een dag duurt.

De kosten van de werkelijke berging door de aannemer die met opbouw van de bergplek, uitvoering en verwijdering van de bergplek vier tot zes weken gaat duren, zijn afhankelijk van de uitkomsten van de dieptedetectie en op voorhand niet in te schatten. Ons voorstel is om daarmee met een begrotingswijziging bij u terug te komen.

Communicatie

De afgelopen maanden zijn gesprekken gevoerd met Staatsbosbeheer (eigenaar van de grond), de Stafofficier Vliegtuigberging, Waterschap Vallei en Veluwe (eigenaar van de naastgelegen dijk), Rijkswaterstaat (projectleider natuurvriendelijke oevers) en de provincie omdat de locatie zich bevindt in een Natura 2000 gebied. Ook zijn de bewoners van de Hollewand geïnformeerd en de pachters van de grond waarop de locatie zich bevindt en van de grond tegenover de locatie aan de andere kant van de dijk. De grondhouding van alle partijen is dat men mee wil werken binnen de randvoorwaarden die de locatie met zich mee brengt. Er zal gedurende het project zorgvuldig en veelvuldig overleg met deze partijen en plaatsvinden, als uw raad besluit tot berging.

Voorafgaande aan de commissievergadering is er voor inwoners van Veessen en andere belangstellenden op 30 januari 2024 van 16.00 tot 20.00 uur een inloopbijeenkomst in De Boerbrink in Veessen georganiseerd om de vraag van de minister tot berging toe te lichten. Gedurende het project worden inwoners geïnformeerd over de stappen die worden gezet en er wordt gekeken of het interessant genoeg is om schoolkinderen te betrekken en of er voor de Heerder Historische Vereniging aanleiding is om hier aandacht aan te besteden.

Uitvoering

Voordat het Plan van Aanpak voor de daadwerkelijke berging kan worden opgesteld, is het nodig dat een dieptedetectie met zwaar materieel plaatsvindt als aanvulling op de handmatige detectie die al

eerder plaats vond. In overleg met de Stafofficier Vliegtuigberging staat deze op de rol voor 2024, als uw raad besluit tot vliegtuigberging en de voorfinanciering. De werkelijke berging kan dan plaatsvinden in 2025. Dit heeft alles te maken met de beperkte periode waarin gewerkt kan worden in het gebied en de doorlooptijd van benodigde vergunningen.

De periode om in het gebied te werken is beperkt vanwege de soortenbescherming zoals het broedseizoen en er wordt rekening gehouden met de nabijgelegen beverburcht, de voorwaarden die gelden vanwege Natura 2000 en het risico op hoog water.

Advies commissie(s)

De commissie adviseert behandeling als A-onderwerp.

Heerde, 16 januari 2024

Het college van Heerde
Mr. O.G. Prinsen, burgemeester
B. van Zuthem, gemeentesecretaris

Bijlagen:

1. Raadsbesluit Berging vliegtuigwrak Veessen
2. Brief van de minister van BZK van 7 april 2021

Ter inzage:

Het Nationaal Programma bergingen vliegtuigwrakken is digitaal te benaderen met een zoekopdracht en is daarom niet bijgevoegd.